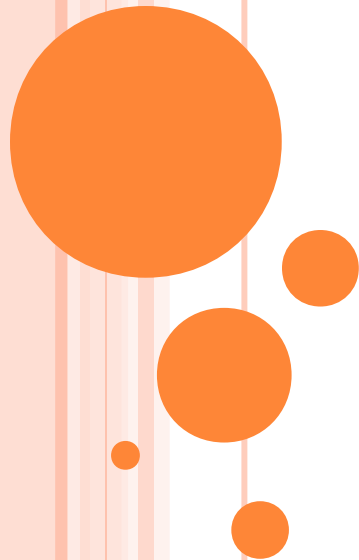

OSTRUHY

10. – 16. století

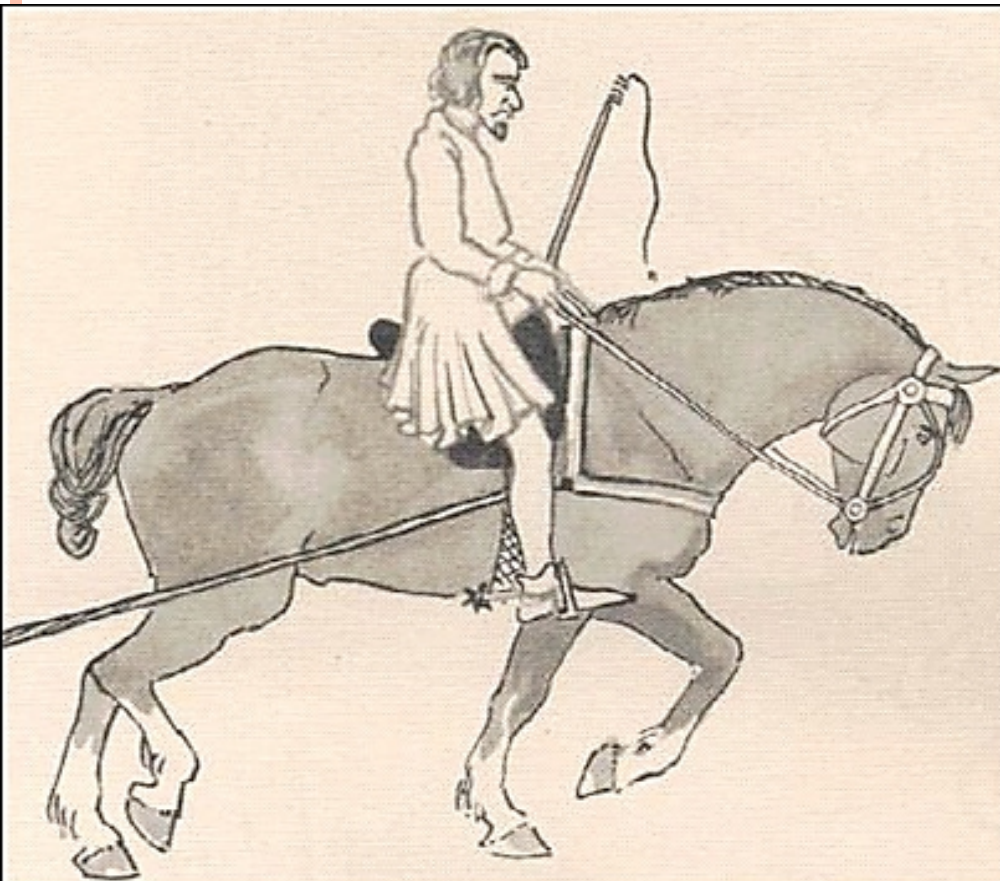
Barbora Vrábelová
Archeologie středověku –

Obsah

- Úvod
- Složení ostruhy
- Znaky jednotlivých staletí
- Literatura

- Chronologicky citlivý inventář
- Symbol rytířství → vizitka společenského postavení
- Od 13.tol. → i běžné užívání (k řízení tzv. podsedního koně)

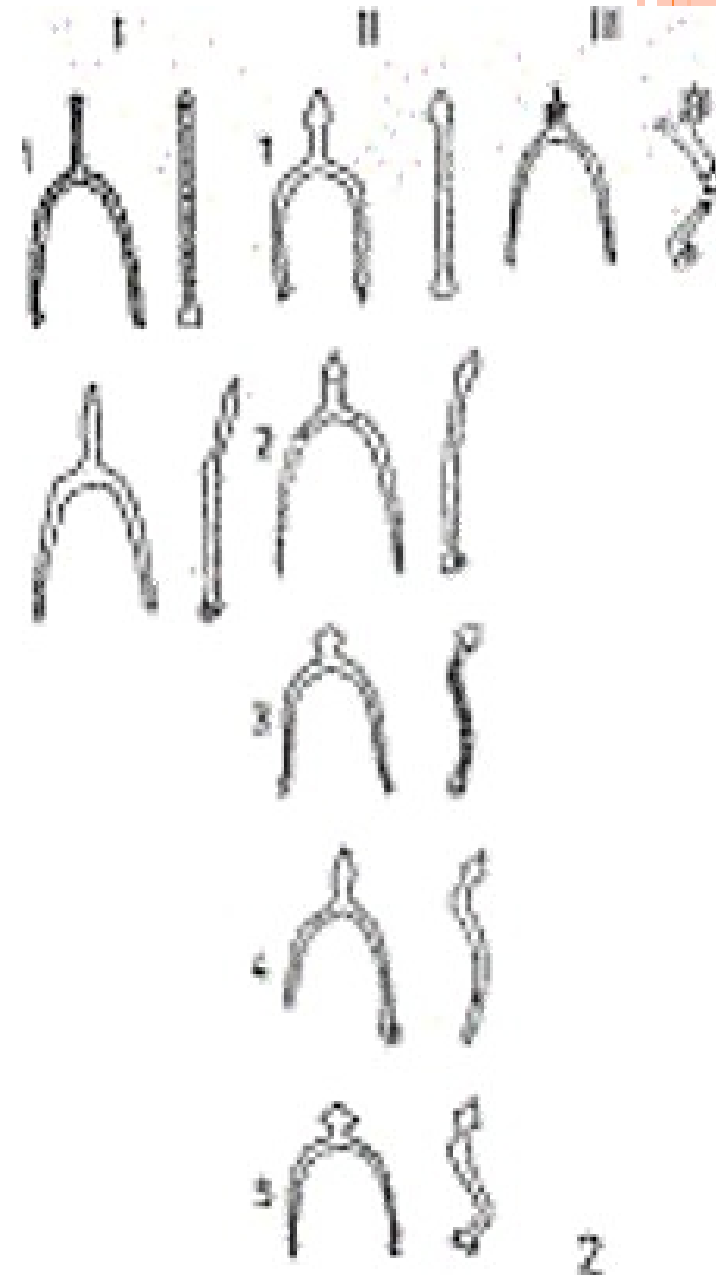
- Zesílení jezdcovy pobídky
- Rozvoj souvisí s využíváním koně v boji

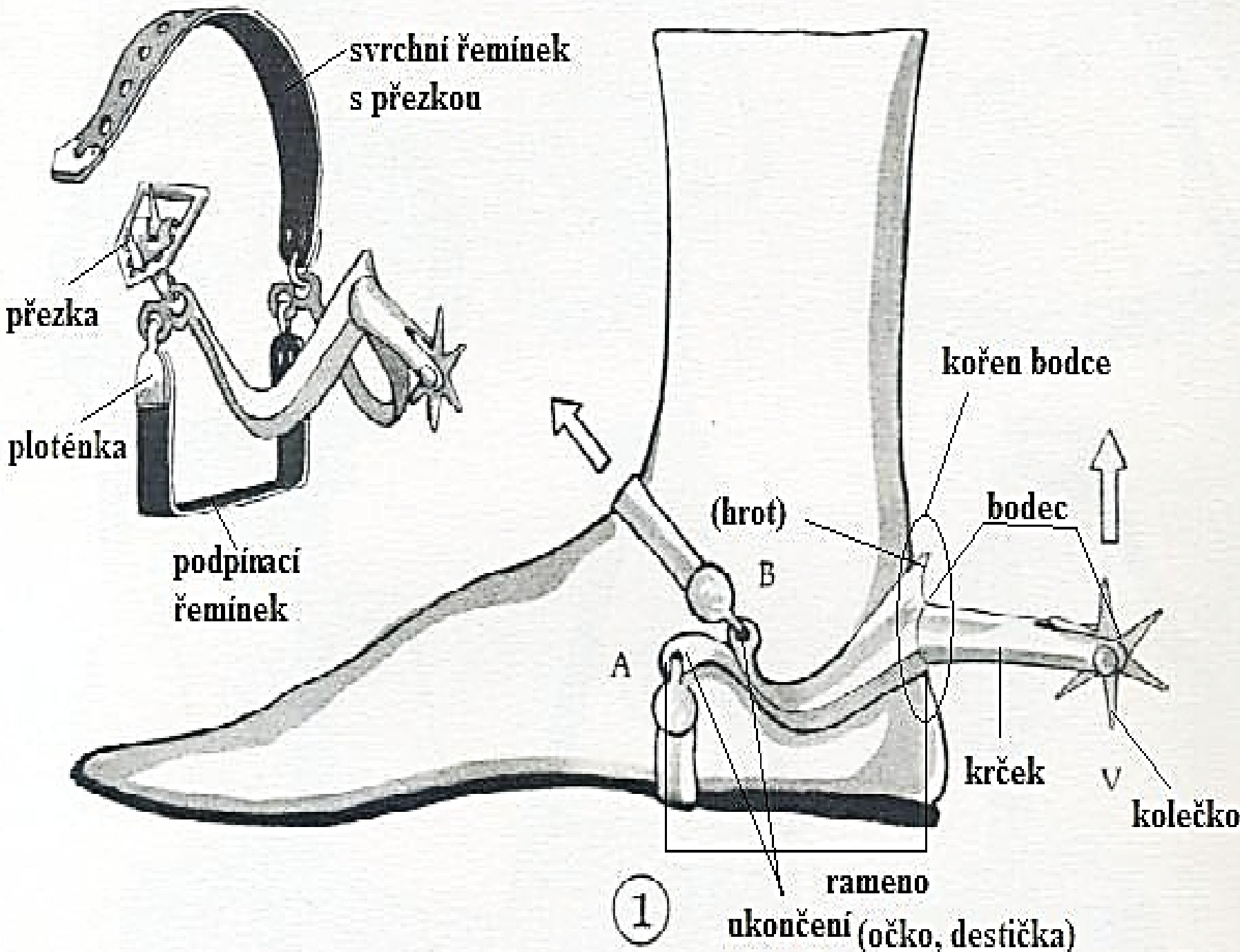
- Zaalpské prostředí → latén (Stradonické oppidum)
- Doba římská → nošení na obou nohách

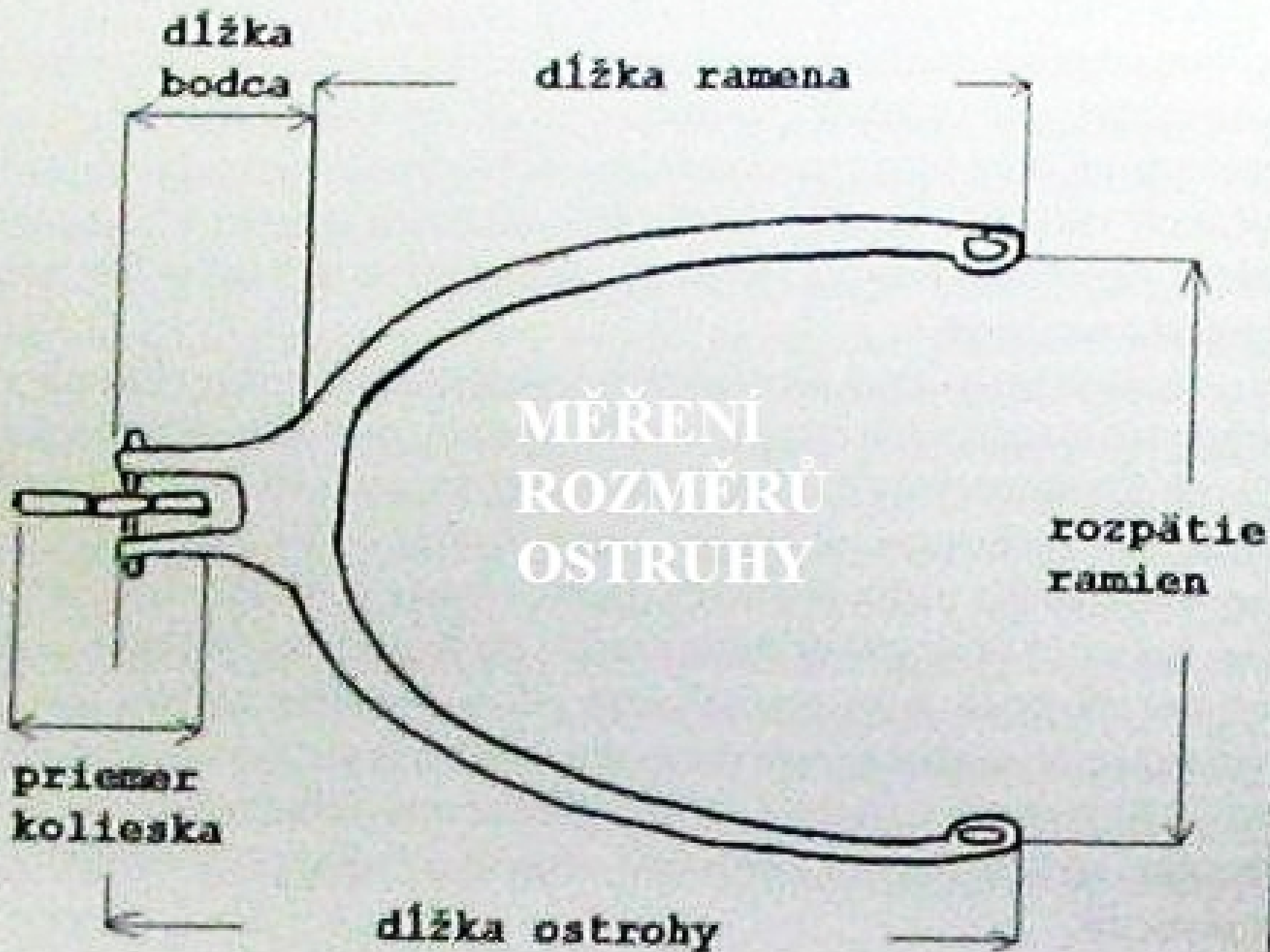

Typologie podle Z. Hilczerówny

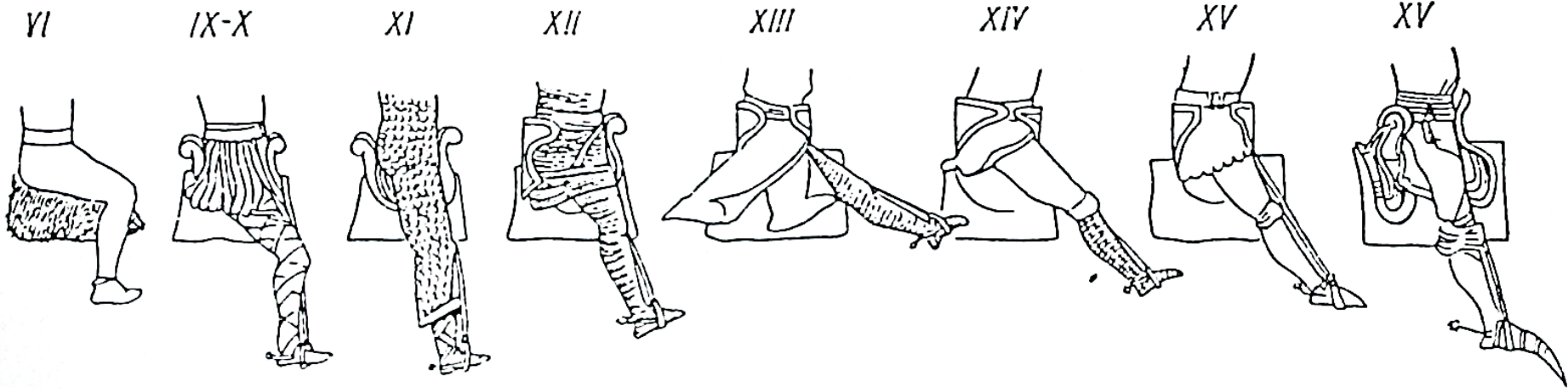
- Typ Ia, b: 10. a 11. stol.
- Typ II a – e: od typu I se liší trnem na konci bodce (kuželový – pyramidální - rombický)
- IIa: 10. - 1. pol. 11. století
- IIb: 11. st., bodce lehce vyhnutý nahoru
- IIc: 2. pol. 11. a 1. pol. 12. st., širší oblouk ramen než u IIb, ramena obloukovitě prohnutá, krátký rombický bodce
- IId: 2. pol. 12. - 13. st., půdorys má tvar písmene „V“, ramena silně prohnutá (maximální ohnutí je na polovině délky), bodce směřuje dolů (30 – 60°)
- IIe: 13. a poč. 14. st.: půdorys má tvar písmene „V“, rozšířená spojnice ramen, oblouk ramen silně prohnutý, bodce směřuje dolů (boční pohled připomíná „S“)
- Typ III : od 13. st. - ostruhy s kolečkem (s hvězdicovitým bodcem)

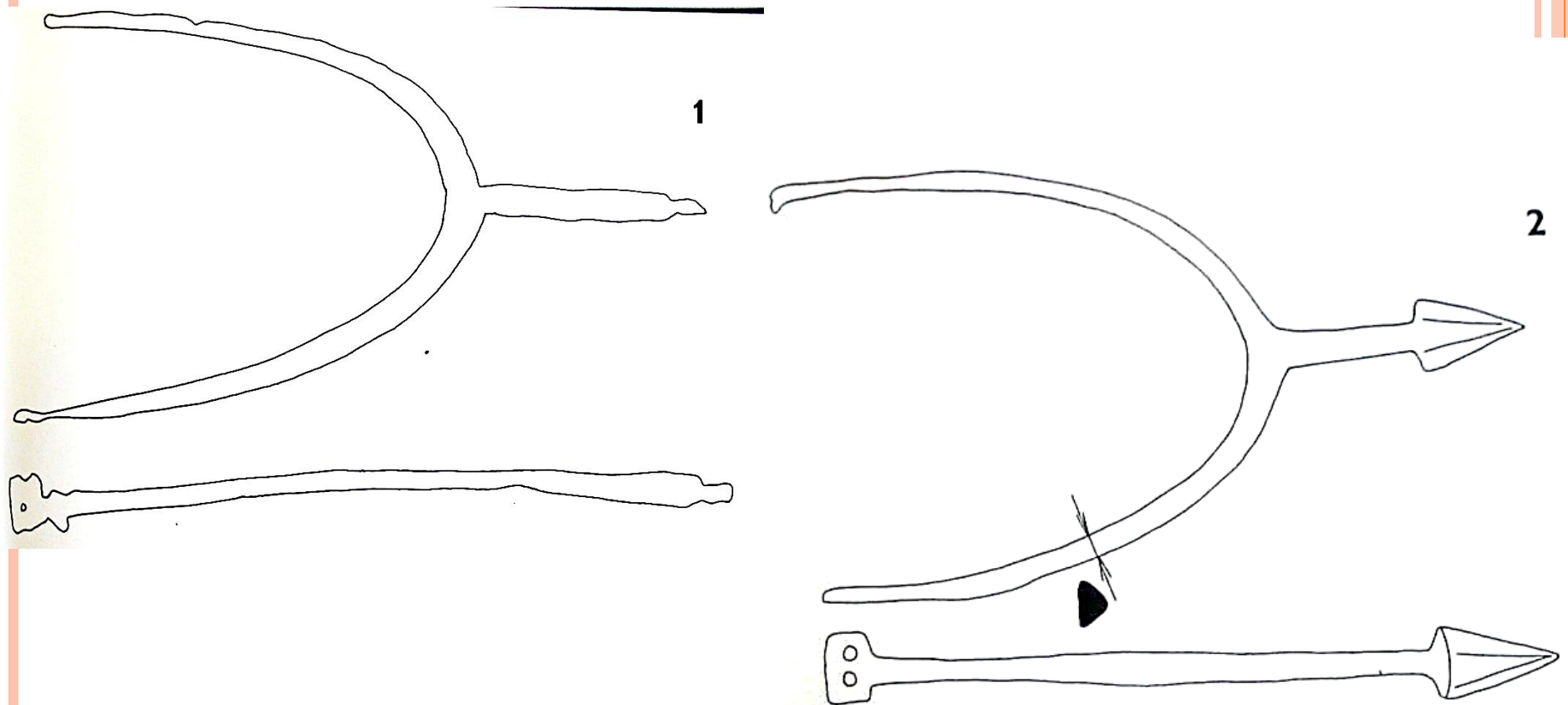

Vývoj v průběhu 10. – 16. století

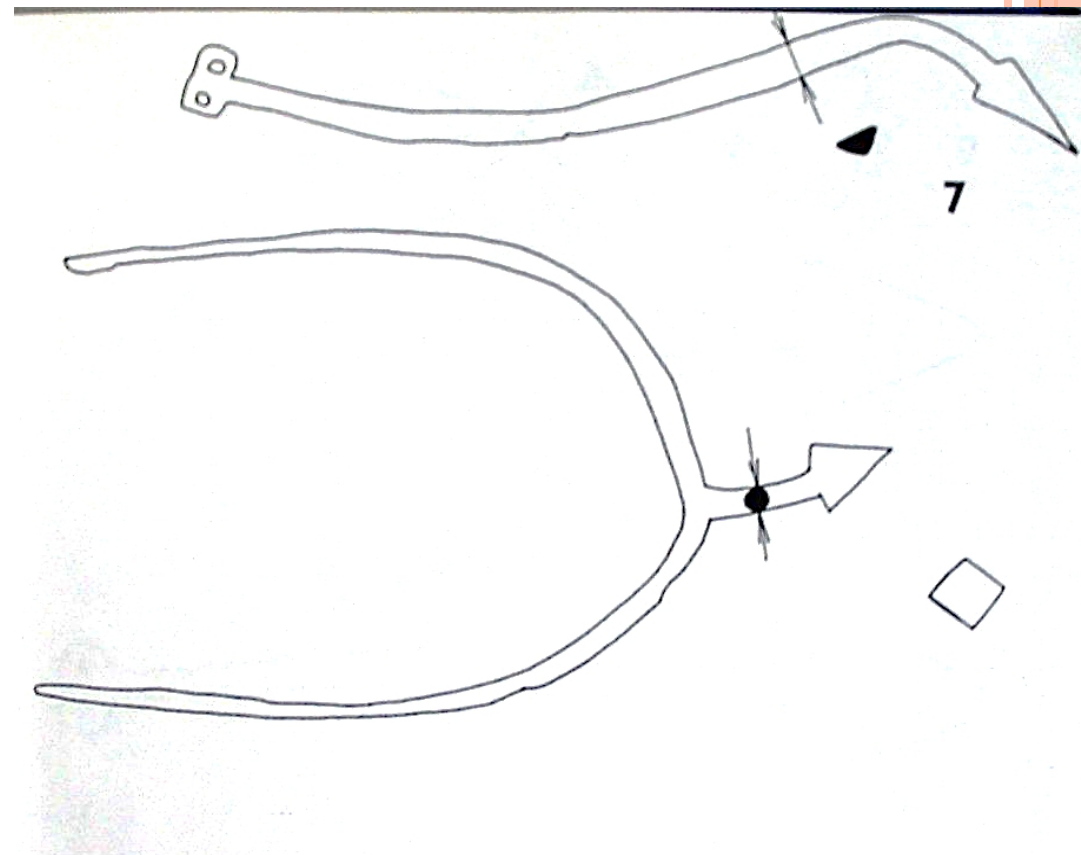
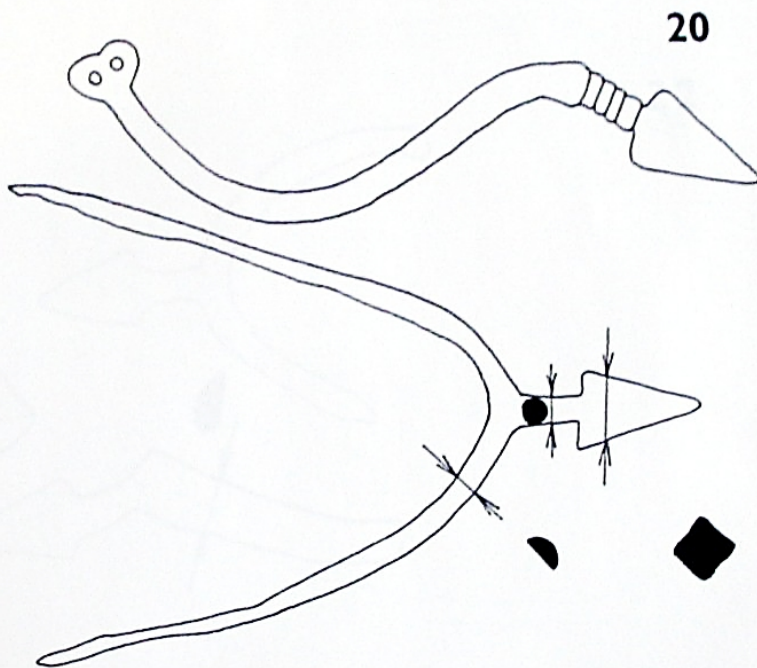
○ 11.století

- bodec : počátek protahování a je plasticky členěn
- převažuje pyramidální, *nahoru* vyhnutý bodec
- ramena: *rovná*, ukončena destičkami se 2 otvory pro nýty

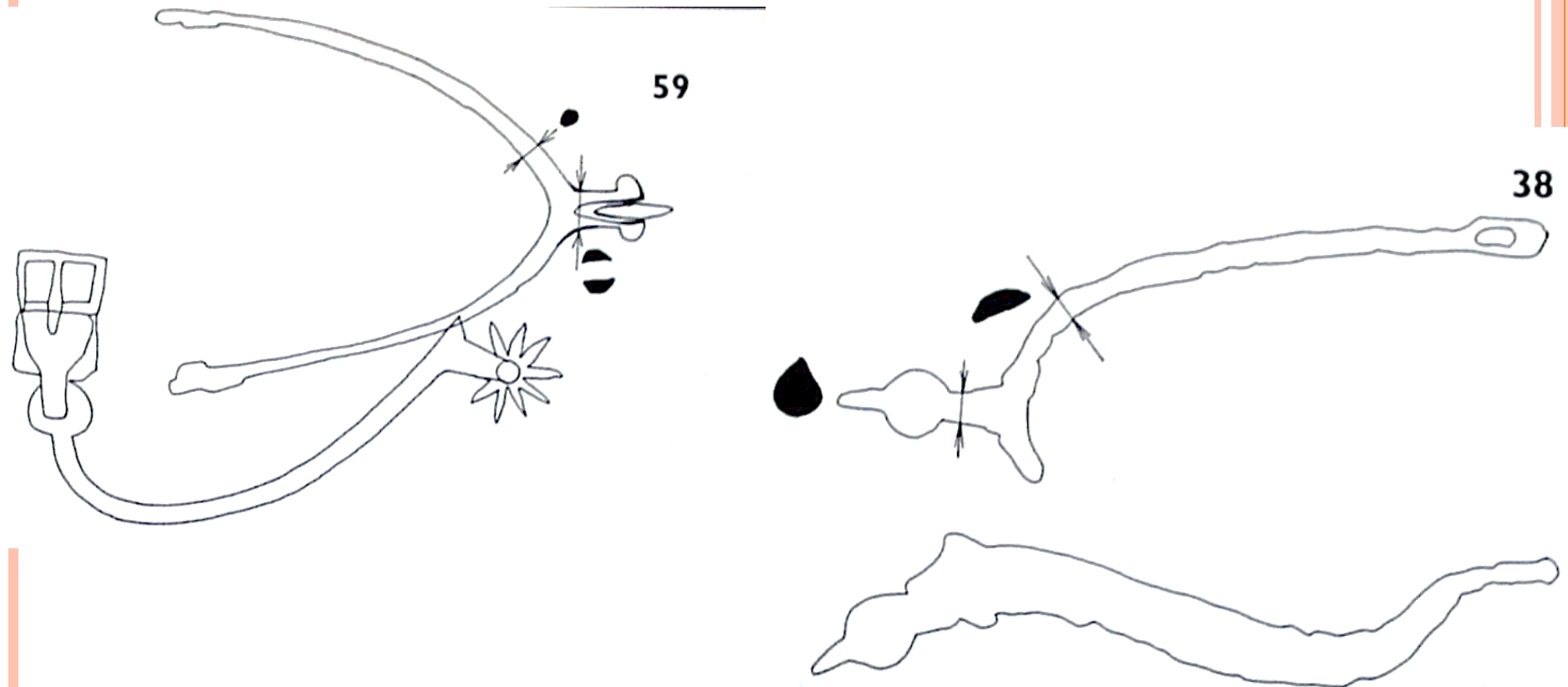
○ 12. století

- bodec: hrotitý, nejčastěji jehlanovitý
- směr *dolů* nebo rovně, jeho délka nepřesahuje 6 cm
- ramena: *rovná*, ukončena obdélným vertikálním očkem, osmičkovitou i srdcovitou destičkou

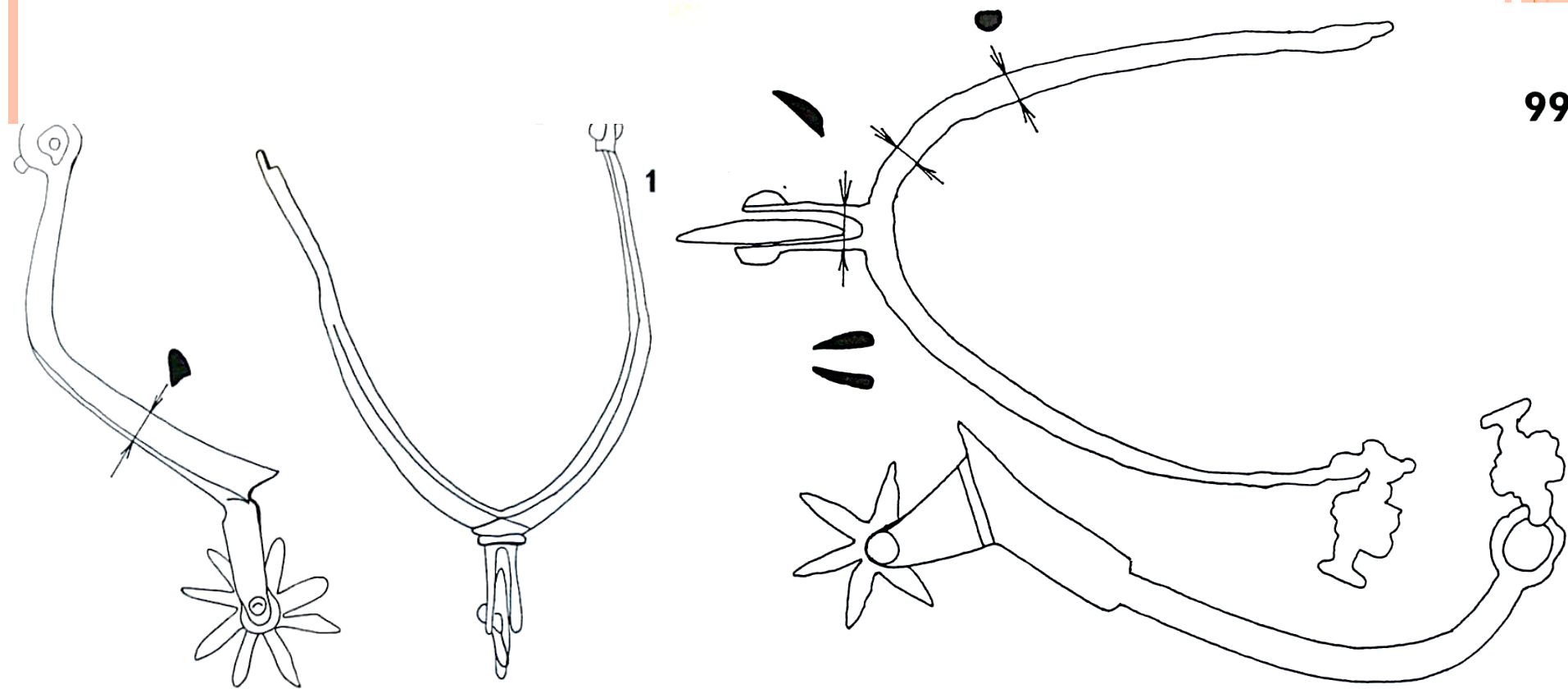
○ 13.století

- bodec: ukončený *kolečkem* zasazeným ve vidlici a upevněným nýtem
- *krátký*, směruje **dolů**, kolečko je převážně šestipaprscité
- ramena: jsou *mírně prohnutá*, ukončená okrouhlým očkem

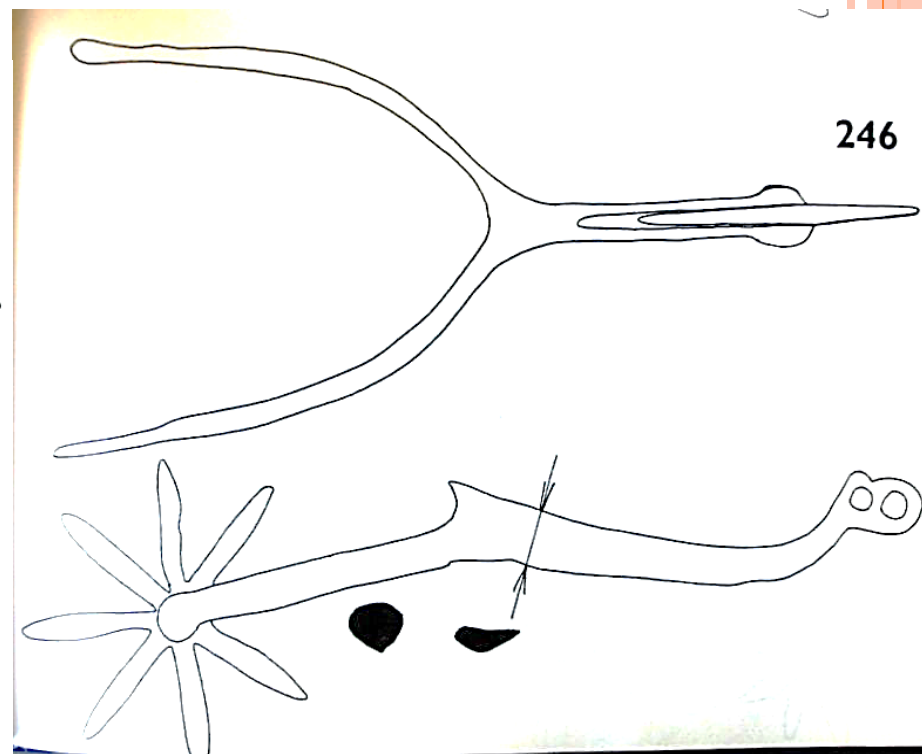
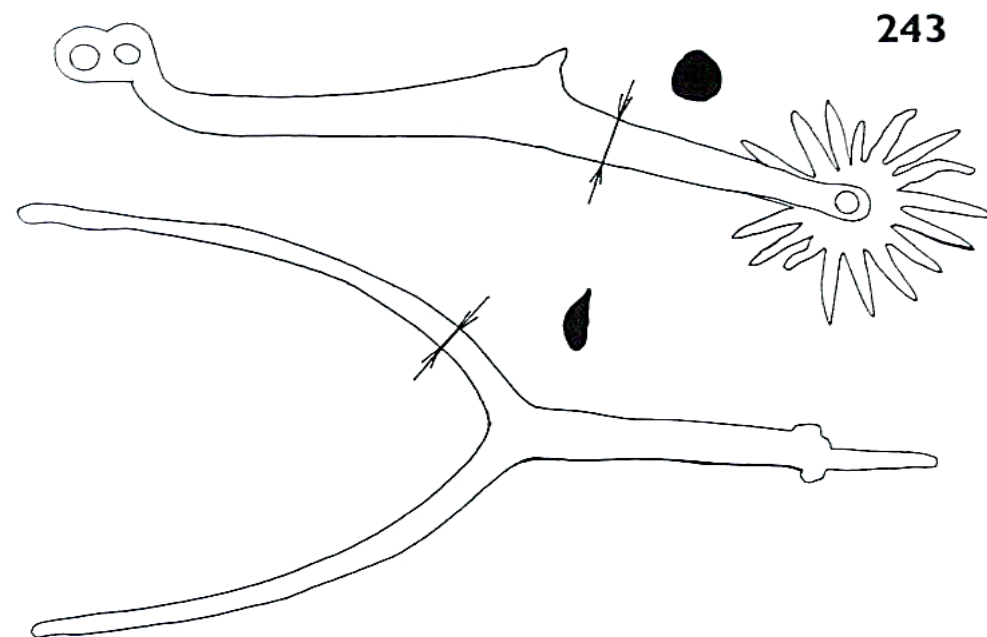
○ 14.století

- bodec: kolečkový, nejčastěji šesti nebo osmipaprscitý
- krček se narovná a *protahuje* → tvorba *manžety*
- ramena: *výrazně ohnutá*, ukončena jedním očkem → v ose ramene se *posouvá dolů*, vytažení spojnice ramen do *špice*

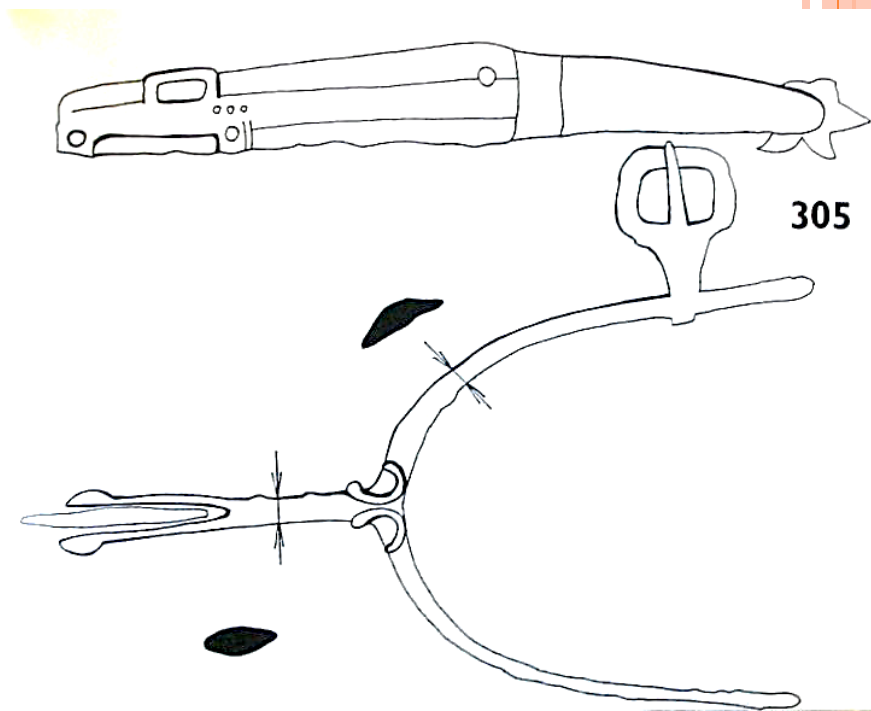
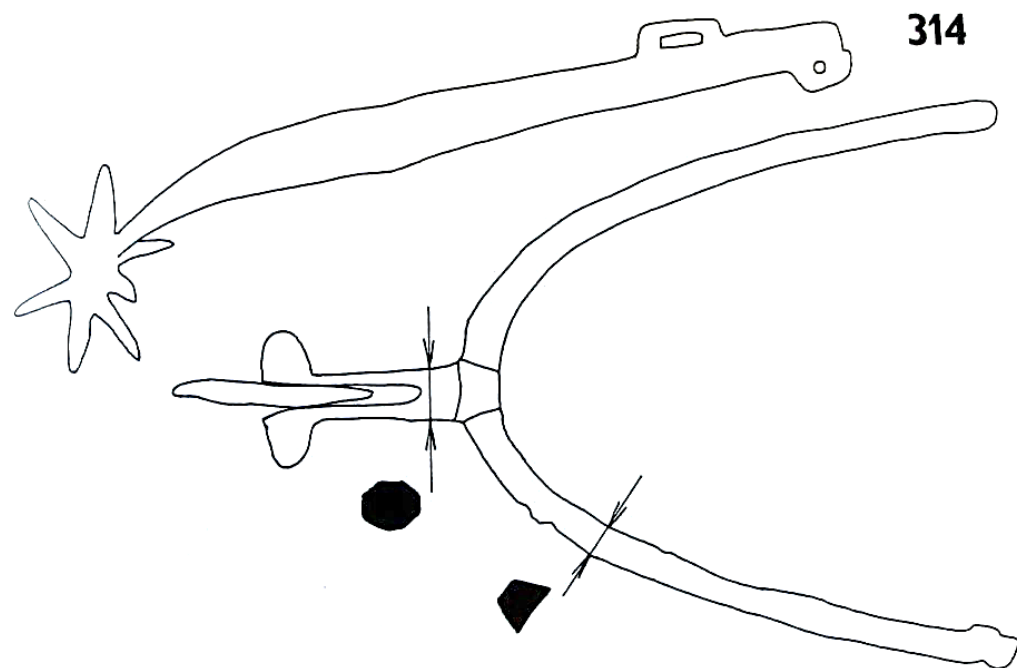
○ 15.století

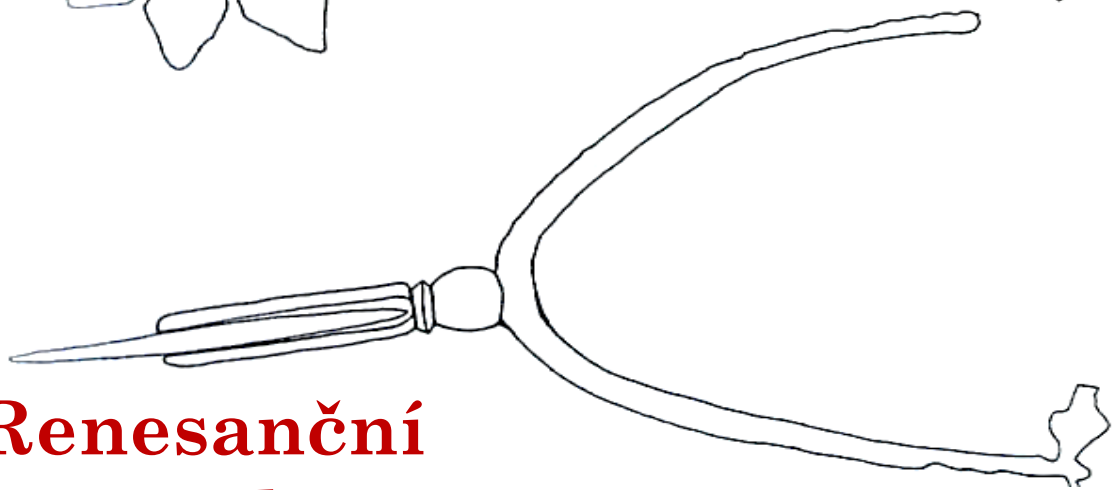
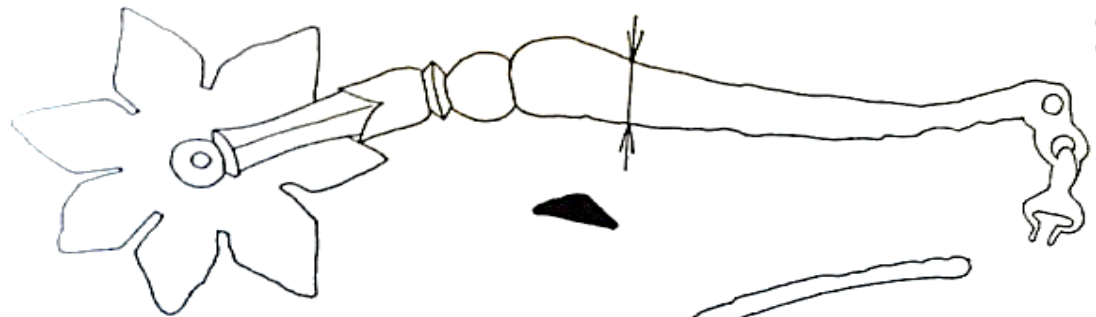
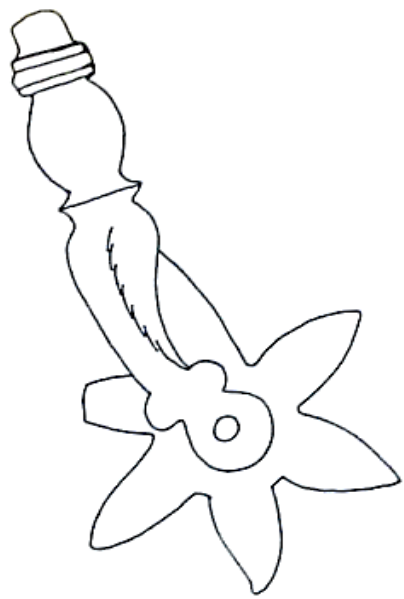
- bodec: s šestipaprscitým *kolečkem*
- krček směřuje nejprve *rovně* → od pol. 15. st. *nahoru*, má čtvercový průřez a je téměř stejně *dlouhý* jako ramena
- ramena: vysoká s výraznou *manžetou* uprostřed
- manžetu nahradil *koš* obepínající patu
- dochází k oddělení oček

○ 16.století

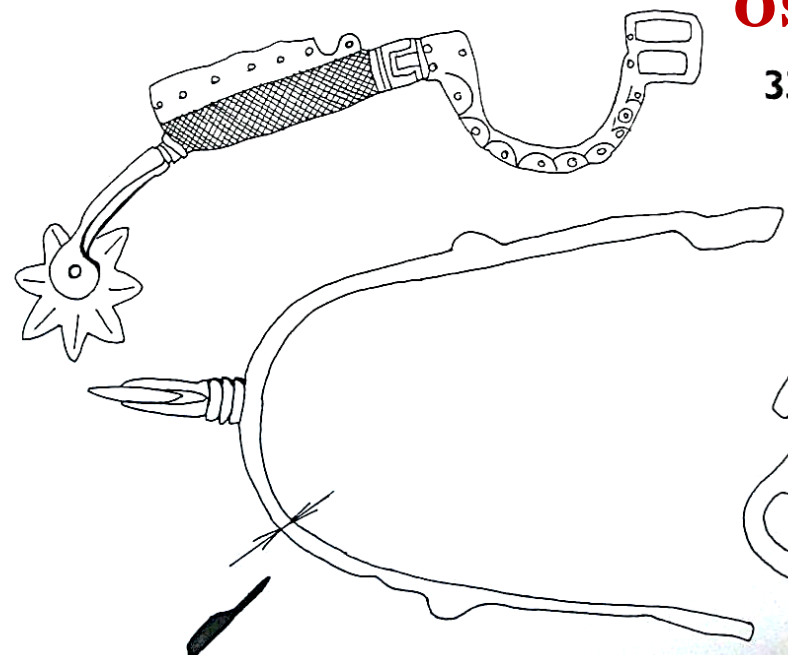
- Krček: dlouhý a rovný, nebo kratší, dolů zahnutý
- Ramena: rovná nebo prohnutá v koncové části u oček
- Očka jsou daleko od sebe (většinou tři), jedno z nich se vždy nachází uprostřed ramene v půlkruhovém výstupku směřujícím nahoru

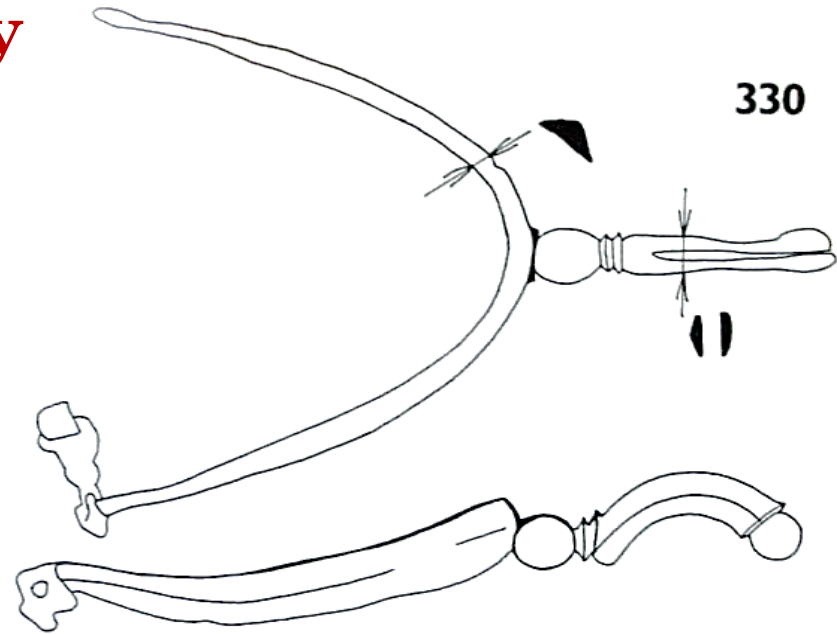

Renesanční ostruhy

339

330

Literatura

- Drobný, T. 1995: Vývoj středověkých ostruh od 11. do počátku 16. století, FF MU Brno. (diplomová práce)
- Z. Hilczerówna – Ostrogi polski z X – XIII wieku, Poznaň 1956. (jen typologie)
- Koóňová, P. 2004: Ku klasifikácii vrcholnostredovekých ostróh z územia Slovenska (12.-15. storočie), Archaeologia historica 29, 523–547.
- Měchurová, Z. 1985: Součásti koňské výstroje ze zaniklé středověké osady Konůvky, Časopis Moravského muzea 70, 69–86.
- Nákovský, P. 2011: Zhodnocení kovových artefaktů z Nedakonic, Příspěvek k lokalizaci husitského Nového Tábora, AH 36/2, s. 485–521.

